

УДК 323.321

Ю. Г. Неустроєв,
к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та фінансово-економічної безпеки,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0002-1998-2564

DOI: 10.32702/2306-6792.2021.7—8.103

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Y. Neustroiev,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economic Theory
and Financial and Economic Security, Odessa National Academy of Food Technologies

THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING ECONOMIC SECURITY

У статті досліджено роль інновацій у системі економічної безпеки на принципах системності, наукової неупередженості. Серед причин, що зумовлюють актуальність проблеми, автор навів тезу про те, що проблема інноваційного розвитку у рамках економічної безпеки має всебічний комплексний характер. Він також вказав, що таке положення обумовлено залежністю успіху інновацій від великої кількості різноманітних факторів. Усю статтю підпорядковано такому принципу: економічна безпека будь-якої соціально-економічної системи спирається на наявний потенціал та його особливості. Обґрунтовано необхідність інноваційного розвитку економіки України задля підвищення рівня її економічної безпеки. Було використано низку наукових методів: системний підхід, генетичний метод, а також метод хронологічного порівняння економічних явищ. Описано різні моделі інноваційного розвитку.

Метою статті був аналіз місця інновацій у забезпеченні економічної безпеки України. Автор проаналізував науковий доробок, що існує у вітчизняній та зарубіжній науці. Розкрито сутність інновацій та їх вплив на економічну безпеку країни, а також зв'язок між інноваціями та конкурентоздатністю української продукції. Звернення до обраної теми пояснено з тієї позиції, що інновації створюють нові умови для економічного зростання. Нерідко їх виникнення супроводжується синергетичним ефектом інтеграційних процесів, котрий дозволяє скоординувати діяльність держави, корпорацій, окремих громадян та місцевих громад. Тенденції розвитку світового співтовариства свідчать про зростаючий вплив інноваційної діяльності на темпи економічного прогресу.

На основі проведеного у статті аналізу зроблено висновок, що економіка України потерпає від відсутності інновацій, а це в свою чергу знижує рівень економічної безпеки країни. Впровадження різноманітних інновацій на основі відповідної інноваційної стратегії розвитку може змінити ситуацію на краще, підвищити темпи зростання економіки країни та життєвого рівня населення. Водночас деякі інновації, що імплементуються в окремі технологічні процеси промислового виробництва та інші галузі можуть мати негативний екологічний ефект, а також нести додаткові загрози, пов'язані з можливістю відмови технологічних вузлів. Це може призводити до техногенних катастроф і знижувати економічну безпеку країни. Найбільш продуктивною автору уявляється стратегія раціонального прораховування ризиків, свідомого закладення достатньої міцності в інноваційні технологічні структури.

The article investigates the role of innovations in the system of economic security on the principles of systematization, scientific impartiality. Among the reasons that determine the urgency of the problem, the author argued that the problem of innovative development in the framework of economic security is comprehensive. He also pointed out that this situation is due to the dependence of the success of innovation on a large number of different factors. In the whole article the subject is following principle: the economic security of any socio-economic system is based on the available potential and its features. The necessity of innovative development of Ukraine's economy in order to increase the level of its economic security is substantiated. A number of scientific methods were used: a system approach, a genetic method, and a method of chronological comparison of economic phenomena. Various models of innovative development are described.

The purpose of this article was to analyze the place of innovation in ensuring the economic security of Ukraine. The author analyzed the scientific achievements that exist in Ukrainian and foreign science. The essence of innovations and their impact on the economic security of the country are revealed. The appeal to the chosen topic is explained from the point of view that innovations create new conditions for economic growth. Often their emergence is accompanied by a synergistic effect of integration processes, which allows to coordinate the activities of the state, corporations, individual citizens and local communities. Trends in the development of the world community indicate the growing impact of innovation on the pace of economic progress.

Based on the analysis conducted in the article, it is concluded that Ukraine's economy suffers from a lack of innovations, which reduces the level of economic security of the country. The implementation of various innovations on the basis of an appropriate innovative development strategy can change the situation for the better. At the same time, some innovations implemented in certain technological processes of industrial production and other industries may have a negative environmental impact. This can lead to man-made disasters and reduce the country's economic security. The most strategy is a rational calculation of risks, conscious laying of sufficient strength in innovative technological structures.

Ключові слова: економічної безпека, держава, управління економікою, інновації.
Key words: economic security, state, economic management, innovations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

У сучасний період особливо актуальним стає завдання підвищення рівня економічної безпеки України за рахунок активізації впровадження інновацій. В середині країни збільшується економічна диференціація регіонів та населення. Структура економіки формується за рахунок домінування розвитку сировинних галузей. Це доводить необхідність модернізації системи економічної безпеки, успіх котрої може бути забезпечений на основі впровадження інновацій. Добре відомо, що інноваційні процеси активізуються там, де виникають інновації, тобто можливості виробництва нового продукту у результаті науково-дослідницької роботи, її матеріалізації через конструкторські розробки, а потім введення у масове виробництво, застосування у сфері споживання товарів та послуг. Генезис інновації виступає результатом об'єктивних процесів розвитку та розповсюдження нових знань у всіх сферах буття людської діяльності. Справа в тому, що розвиток науки багато в чому детермінує розвиток матеріального виробництва. Інновації створюють нові умови для економічного зростання, нерідко їх виникнення супроводжується синергетичним ефектом інтеграційних процесів, котрий дозволяє скоординувати діяльність держави, крупних корпорацій, окремих громадян та місцевих громад.

Українське суспільство на протязі багатьох років знаходиться у стані радикальних трансформацій економічної системи. Вони пов'язані з укріпленням та розвитком ринкового типу господарювання. Однією з паралельних тенденцій розвитку сучасної економіки виступає стрімка глобалізація. Її вплив на функціонування української господарської системи є досить суперечливим. Вона одночасно створює стимули для зростання економіки країни і підвищує ризики, пов'язані з міжнародним поділом праці. Дослідження проблем інноваційного розвитку у рамках економічної безпеки має всебічний

комплексний характер, що обумовлює залежність успіху інновацій від великої кількості різноманітних факторів. Економічна безпека будь-якої соціально-економічної системи спирається на наявний потенціал та його специфіку. Одночасно вона не може бути реалізована поза взаємодією з іншими економічними системами. Інноваційний розвиток економіки збільшує можливість виживання економічної системи, її стійкість, адаптивність до зовнішніх та внутрішніх загроз. Важливим завданням інноваційного розвитку є нарощування здатності підтримувати високий рівень економічної безпеки. Ця теза означає, що є необхідність використання усіх наявних можливостей для забезпечення великої кількості інновацій та їх гідного рівня.

Основним завданням функціонування економічних систем є забезпечення постійного економічного зростання та підвищення рівня добробуту їх членів. Ми можемо спостерігати, що вектор сучасного розвитку економіки багатьох країн все більше зміщується у напрямі інноваційної моделі функціонування господарства. Така модель передбачає широке використання інтелектуального ресурсу нації. Практично всюди у економічно просунутих країнах відмічається швидке збільшення чисельності та підвищення суспільної значимості так званого креативного класу. Це прошарок інтелектуальної еліти, котра разом з вітчизняним бізнесом використовує інновації для примноження капіталу, а в кінцевому рахунку, і збагачення країни.

Швидкий науково-технічний прогрес з кінця ХХ ст. перетворився у головний фактор забезпечення стійкого розвитку, так як він підвищив динамізм соціально-економічних систем господарюючих суб'єктів. У багатьох країнах інновації допомогли укріпити економічну безпеку держави. Це не дивно, бо саме інноваційна діяльність виступає ефективним інструментом досягнення високого рівня конкурентоздатності країни, слугує базисом для розвит-

ку інноваційного типу економічного зростання. Для успішного протікання процесу модернізації необхідно розвивати ринок інновацій, який забезпечує виникнення в економічній системі критичної маси стимулів до провадження нових ідей та технологій. Цей ринок, підприємництво та ефективна державна підтримка є елементами стабільного економічного зростання і укріплення економічної безпеки.

ОГЛЯД НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У західних країнах питання взаємовпливу інновацій та економічної безпеки привернули увагу багатьох дослідників. Серед них можна назвати Б. Твісса, Д. Тідда, Р. Фостера, В. Хіпеля, Й. Шумпетера, Л. Соеті, Е. Жуста, Дж. Брөгеля, А. Сієрера, М. Поджолу, В. Дейла, С. Джоншера.

Провідними вітчизняними дослідниками у вивченні питань інноваційної економіки та укріплення економічної безпеки є: О. Амоша, М. Долішній, С. Онишко, Т. Паєнко, А. Кузнєцова, Л. Федулова, І. Іртицева, В. Геєць, С. Глазьев, Б. Кваснюк, Н. Краснокутська, М. Крупка, О. Лапко, Б. Малицький, Ю. Ніколенко, С. Онишко, В. Осецький, С. Пирожков, В. Семиноженко, В. Александрова, К. Багріновський, Ю. Бажал, О. Данільян, В. Гурковський, О. Литвиненко, О. Дзьобань, М. Панов, Л. Харченко, Є. Левченко, П. Мартін, А. Акісті.

Вітчизняний дослідник В. Вишневецька детально проаналізувала розвиток інновацій в Україні. Вона дійшла висновку, що на поступ наукової сфери негативним чином вплинула некомпетентна державна політика проведення ринкових реформ, зокрема, приватизація, трансформація бюджетної, податкової, кредитної систем. Фактично, цей процес розгортався без врахування науково-технологічного фактору та його впливу на ефективність, конкурентоспроможність вітчизняної економіки. Безперспективна політика виживання, яка була взята на озброєння українською політичною елітою, стала глухим кутом для науково-технічного розвитку і спричинила замість його оновлення та якісного поліпшення деградацію. На думку дослідниці, інноваційні процеси в українській економіці не набули вагомих масштабів. Кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком. На сьогоднішній день їх кількість складає всього лише 12—14 %, що менше у 3—4 рази, ніж у країнах з інноваційно розвиненими економіками. Низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом

коштів, а й структурою економіки. У ній домінують низькотехнологічні галузі виробництва, котрі належать до малонаукоємних галузей: добувна і паливна, харчова, легка промисловість та агропромисловість [1, с. 186—187].

В. Мельник та Г. Погріщук вказали, що поняттям "інновації" не слід розуміти лише нові технології чи застосування нової техніки. Вони є значним джерелом економічного прогресу, бо спрямовані на досягнення економічного, соціального та інших видів ефектів. Інновації здатні підвищити ефективність функціонування економічної системи, а їх впровадження охоплює різні сфери діяльності соціально-економічних структур. Інноваційний процес слід розглядати у ракурсі невизначеності результату інновацій, що звичайно зумовлює певний ризик інноваційної діяльності. Лише 20 % наукових винаходів стають інноваціями. На сьогодні відомі різні моделі інноваційного розвитку: лінійна, лінійно-послідовна, інтерактивна, інтегрована, мережево-когнітивна. Інноваційна модель розвитку, на думку авторів, — це таке вираження інноваційних пріоритетів напрямку економічного розвитку та управлінських структур, яке спрямоване на формування модернізованого типу розширеного відтворення національної економіки. Водночас інноваційний процес об'єктивно зберігає свою етапність, тобто є етап спаду, на якому будь-яка інновація втрачає свою новизну [2, с. 202—203].

К. Бойко охарактеризував інноваційний розвиток як процес створення, впровадження та комерціалізації інновацій. Вони, на його думку, забезпечують якісні зміни об'єкта керування, соціально-економічний, екологічний ефект, а також зростання прибутків суб'єктів інноваційного розвитку. Крім цього, дослідник відмітив підвищення інвестиційної привабливості підприємств, котрі запроваджують новації у довгостроковій перспективі. Економічна новація охоплює всі види діяльності разом з науковими дослідженнями, розробкою та впровадженням винаходів. Успішність інновацій зумовлена об'ємом фінансових витрат на проведення досліджень та реалізації їх результатів, масштабністю нововведень. Дослідник виділив три головні типи моделей інноваційного розвитку. До першої належать країни, які є лідерами в наукових дослідженнях (США Великобританія, Франція). До другої — країни, що стимулюють економічні структури задля поширення нововведень шляхом створення сприятливого науково-технічного середовища (Німеччина, Швеція, Швейцарія). До третього типу моделей інноваційного розвитку він зарахував країни,

котрі створюють інноваційної структуру, яка забезпечує сприйнятливості досягнень науково-технічного прогресу (Японія, Південна Корея) [3, с. 15].

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розкриття ролі інновацій у забезпеченні економічної безпеки України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Інновації виступають важливими індикаторами рівня економічного зростання, їх продуктивність ґрунтується на тому, що знання та науково-технічний прогрес перетворились у сучасному світі на основні фактори розвитку економіки. Такому процесу сприяє адаптування стратегій інноваційного розвитку, особливостей певної країни. Інноваційний розвиток дозволяє вибудувати модернізовану інфраструктуру постіндустріального суспільства. Це уявляється важливим завданням у рамках підвищення економічної безпеки країни, оскільки вона є джерелом отримання серйозних конкурентних переваг у системі координат глобальної економіки. Водночас необхідно відмітити, що глобалізація значно впливає на процес впровадження інновацій та побудову інноваційного механізму. Вона привносить ряд можливостей для диверсифікації економіки [4, с. 180].

Вибір інноваційної продукції має здійснюватися на основі певних критеріїв. Серед них слід виділити орієнтацію на потреби людини як кінцевого споживача. Крім цього, слід наголосити на важливості для розвитку економіки України, значущості на ринку у світовому масштабі. Побудова ринку інноваційних продуктів у формі мережі, у якій посередницькі структури замінені на вузли з високотехнологічними інформаційними рішеннями є досить перспективною. Однак для формування ринку інновацій необхідно підтримувати на відповідному рівні науково-технічний потенціал та соціальне підприємництво [5, с. 30—31].

Очевидно, що інноваційна діяльність є особливого роду підприємництвом, яке спрямоване на використання наукових знань. Їх можна використати для одержання прибутку. Розповсюдженню подібної діяльності у значній мірі сприяє політика держави, котра має базуватися на створенні сприятливого інвестиційного клімату. Окрім цього, позитивним фактором для впровадження інновацій є наявність ефективного механізму взаємодії між бізнесом та науковими структурами. Впровадження інновацій сприяє підвищенню ступеня адаптивності економічних структур до умов зовнішнього се-

редовища, створює базис для сталого розвитку та довгострокової стабільності [6, с. 250].

В. Кравченко виділив декілька груп загроз, котрі виникають у рамках інноваційної діяльності. До першої групи він відносить ті, що пов'язані із забезпеченням інноваційної діяльності, тобто загрози незабезпечення інноваційного проекту достатнім рівнем фінансування, необхідним рівнем кадрового та технологічного забезпечення. До другої групи потрапили загрози, що виникають у процесі організації інноваційної діяльності, наприклад, забруднення довкілля, неправильний вибір ринків збуту. Повністю уникнути загроз інноваційної діяльності неможливо, бо, на думку вченого, інновації та ризик це дві взаємопов'язані категорії. Будь-яке підприємство чи організаційна структура функціонує у досить складному середовищі, котре потребує постійної роботи над удосконаленням управлінських рішень, активізації діяльності щодо гарантування економічної безпеки даного господарського об'єднання [7, с. 30—31].

Ефективним методом зниження ризиків інноваційної діяльності виступає страхування. За його допомогою підприємство мінімізує майже всі майнові і навіть деякі політичні, кредитні, комерційні та виробничі ризики. Проте цей вид мінімізації ризиків має низку обмежень. Передусім це досить високий розмір страхового внеску. Інноваційна складова економічної безпеки виступає системою заходів безпеки, яка покликана забезпечити широке використання інноваційних нововведень та створити сприятливий інвестиційний клімат для виробництва [8, с. 175—176].

Питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції у період з 2001—2010 рр. знизилася на 44 %. Водночас рівень інноваційної безпеки України характеризується й іншими показниками. Серед іншого станом науково-технічної бази та науково-дослідних інститутів, а також станом вищої наукової освіти, показниками впровадження інновацій на підприємствах, впровадження нових технологічних процесів, патентування ресурсозберігаючих технологій. Модель інноваційного процесу, на думку О. Кириченко, має обов'язково включати у себе фундаментальні дослідження, розробку та проектування, промислове виробництво, маркетинг та збут інноваційного продукту [9, с. 175—176].

Американські експерти Г. Макада та Ф. Квадро висловили думку, що потужним джерелом інновацій виступають цифрові технології, котрі стали популярними внаслідок економічного

зростання глобальної економіки, міжнародної конкурентоспроможності та одночасного підвищення загроз національної безпеки. На думку вчених, цифрова економіка має досить глибокий вплив на світову траєкторію підвищення суспільного добробуту пересічних громадян. ІТ-технології впливають практично на все, що відбувається зараз у світі: від розподілу ресурсів до розподілу та зростання доходів. Водночас вчені вказали на те, що виміряти внесок інформаційних технологій у зростання та відповідні соціальні показники досить складно. Вони відзначили мінливість економічної кон'юнктури на ринку товарів та послуг. Результати багатьох досліджень вказують на те, що обсяг цифрової економіки може бути оцінений як 11 трильйонів доларів, що еквівалентно приблизно 15 % світового ВВП [12].

ВИСНОВКИ

Спробуємо підсумувати вищевикладене у формі висновків. Слід вказати, що цілком очевидно, що економіка України задихається в умовах відсутності серйозних інвестицій, а запровадження різноманітних інновацій може підвищити темпи зростання економіки країни та життєвого рівня населення. Таким чином, можна сказати, що інновації є ефективним інструментом підтримання економічної безпеки країни. Вони є могутнім фактором зростання конкурентоздатності країни. Впровадження інновацій запускає процес розвитку соціально-відповідального бізнесу, процвітання окремих підприємств, компаній, територіальних громад та національної економіки в цілому. Світова практика доводить, що інновації займають провідне місце в економіці розвинутих країн. Водночас деякі інновації, що впроваджуються в окремі технологічні процеси промислового виробництва можуть мати негативний екологічний ефект. У рамках економічної безпеки країни постає завдання прорахувати усі можливі ризики та забезпечити необхідну міцність технологічних структур, справедливо оцінити вплив інновацій на оточуюче середовище.

Інноваційний процес слід розглядати як зміну загальноприйнятих технологічних параметрів економічних моделей з метою отримання позитивного економічного ефекту, підвищення прибутків. З огляду на це визначення, можна стверджувати, що інновації є важелем укріплення економічної безпеки країни. Тенденції розвитку світового співтовариства свідчать про зростаючий вплив інноваційної діяльності на темпи економічного зростання.

Треба зауважити, що забезпечення інноваційного розвитку можливе лише на базі розробки інноваційної стратегії, котра буде включати в себе кроки, направлені на стимулювання розвитку різних напрямків технологічного прогресу, а також інноваційну політику та оцінку ефективності інновацій.

Суб'єкти інноваційної діяльності прагнучи до підвищення своїх прибутків поступово отримують необхідний досвід для ефективного аудиту інновацій, максимізації позитивного ефекту від них та мінімізації помилок. Низька інвестиційна активність українських підприємств призводить до зниження конкурентоздатності вітчизняної економіки, що є великою перешкодою для інноваційного розвитку. Найбільш вагомий ефект організації та забезпечення випуску інноваційної високотехнологічної продукції може мати синтез технологій у поєднанні з прискореним розвитком науки. Державне регулювання інноваційної діяльності та державна підтримка інноваційних програм також уявляється необхідним інструментом для прискорення інноваційного розвитку. Створення нових технологій не гарантує автоматичного досягнення економічного успіху, бо необхідно трансформувати нові технології таким чином, щоб отримати продуктивні технологічні процеси та інноваційну продукцію.

Література:

1. Вишнівська Б.В. Інноваційний розвиток України [Електронний ресурс] / Б.В. Вишнівська // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. — 2016. — Вип. 244. — С. 183—191.
2. Мельник В.І., Погріщук Г.Б., Погріщук О.Б. Інноваційні зміни в економіці в контексті еволюційних зрушень / В.І. Мельник, Г.Б. Погріщук, О.Б. Погріщук // Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Економіка; збірник наукових праць / редкол.: В.П. Міклова, В.І. Ярема та ін. — Ужгород: Вид-во УжНУ "Говерла", 2016. — Вип. 2 (48). — С. 200—207.
3. Бойко К.К. Теоретичні основи механізму інноваційного розвитку підприємств регіону / К.К. Бойко // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2013. — Вип. 2 (1). — С. 14—18.
4. Морозова С.А. Інноваційний розвиток світової економіки: теоретичний аспект / С.А. Морозова // Вісник Приазовського державного технічного університету: зб. наукових праць / ПДТУ. — Маріуполь, 2016. — Вип. 32, Т. 1. — С. 179—186.

5. Бутенко А.І. Методичні підходи до формування організаційного забезпечення ефективного використання інноваційного потенціалу технологічного підприємництва / А.І. Бутенко, Н.А. Шлафман, О.В. Бондаренко // Економічні інновації. — 2018. — Вип. 67. — С. 22—36.

6. Квасницька Р.С., Ардашкіна Н.С. Особливості інноваційної діяльності підприємств у сучасних умовах / Р.С. Квасницька, Н.С. Ардашкіна // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2009. — № 6, Т. 3. — С. 247—251.

7. Кравченко В.О. Інноваційний розвиток як основа економічної безпеки підприємства / В.О. Кравченко // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. — Науки: економіка, політологія, історія. — 2013. — № 26 (205). — С. 122—131.

8. Дьяченко О.А. Економічна безпека інноваційно-орієнтованих підприємств в умовах євроінтеграції / О.А. Дьяченко, Л.П. Артеменко // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". — 2015. — № 12. — С. 173—180.

9. Кириченко О.С. Інноваційна безпека як невід'ємна складова економічної безпеки та ефективного проектно-орієнтованого розвитку сучасних підприємств / О.С. Кириченко // Фін.-кредит. діяльн.: пробл. теорії та практики: зб. наук. пр. — 2012. — Вип. 1, Т. 1. — С. 94—99.

10. Makada H.-N., Kwadwo F. Trends in the information technology sector. — Режим доступу: <https://www.brookings.edu/research/trends-in-the-information-technology-sector/> (Дата звернення: 30.03.2021 року).

References:

1. Vyshnivska, B. V. (2016), "Innovative development of Ukraine", *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*, vol. 244, pp. 183—191.

2. Melnyk, V. I. Pohrishchuk, H. B. and Pohrishchuk, O. B. (2016), "Innovative changes in the economy in the context of evolutionary changes", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: serii: Ekonomika; zbirnyk naukovykh prats*, vol. 2 (48), pp. 200—207.

3. Bojko, K. K. (2013), "Theoretical bases of the mechanism of innovative development of the enterprises of the region", *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, vol. 2 (1), pp. 14—18.

4. Morozova, S. A. (2016), "Innovative development of the world economy: theoretical aspect", *Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho*

tekhnichnoho universytetu: zb. naukovykh prats, vol. 32 (1), pp. 179—186.

5. Butenko, A. I. (2018), "Methodical approaches to the formation of organizational support for the effective use of the innovative potential of technological entrepreneurship", *Ekonomichni innovatsii*, vol. 67, pp. 22—36.

6. Kvasnytska, R. S. and Ardashkina, N. S. (2009), "Features of innovative activity of enterprises in modern conditions", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 6 (3), pp. 247—251.

7. Kravchenko, V. O. (2013), "Innovative development as a basis of economic security of the enterprise", *Naukovyi visnyk. Odeskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet. Vseukrainska asotsiatsiia molodykh naukovtsiv*, vol. 26 (205), pp. 122—131.

8. Diachenko, O. A. (2015), "Economic security of innovation-oriented enterprises in the context of European integration", *Ekonomichni visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*, vol. 12, pp. 173—180.

9. Kyrychenko, O. S. (2012), "Innovative security as an integral part of economic security and effective project-oriented development of modern enterprises", *Fin.-kredyt. diialn.: probl. teorii ta praktyky: zb. nauk. pr.*, vol. 1 (1), pp. 94—99.

10. Makada, H.-N. and Kwadwo, F. (2021), "Trends in the information technology sector", *The official site of the Brookings Institution*, available at: <https://www.brookings.edu/research/trends-in-the-information-technology-sector/> (Accessed 17 April 2021).

Стаття надійшла до редакції 19.04.2021 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73